

Veiligheidsbeleid Dr. Schaepmanstichting

Versie 14-05-2007

Veiligheidsbeleid Dr. Schaepmanstichting

Regelgeving

M.b.t. wet- en regelgeving rond de veilige school verwijst het ministerie OCW enkel naar de wettelijke richtlijnen voor bestrijding van seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs (wetswijziging 28 juli 1999 - Staatsblad 313).

- 1.1.1 Inleiding
- 1.1.2 Beleidsuitgangspunten veilige school
- 1.1.3 Stappenplan school
Uitwerking stappenplan
- 1.1.4 Protocol

1.1.1 Inleiding

Een veilig klimaat op scholen moet vanzelfsprekend zijn. Toch is dit helaas niet altijd het geval. Dit blijkt ook uit enkele voorvallen die in het verleden op scholen in Nederland hebben plaatsgevonden en nog steeds plaatsvinden.

Als er wat gebeurt op school is het handig om een stappenplan te hebben. Natuurlijk is het ook belangrijk dat voorkomen beter is dan genezen. Daarom heeft de Dr. Schaepmanstichting besloten om een protocol vast te stellen.

Met het protocol geeft de Dr. Schaepmanstichting aan waar de grenzen liggen en hoe met elkaar om te gaan.

In het protocol worden de uitgangspunten en een algemeen stappenplan weergegeven. Dit moet de scholen meer structuur bieden. Het stappenplan voor de school heeft te maken met de ernst van de overtreding of de frequentie daarvan. Naast het stappenplan wordt in het protocol de school een richtlijn geboden met betrekking tot de inschakeling van politie (stadswachten) en/of de vertrouwenspersoon van het bestuur en/of de afdeling leerplicht van de gemeente.

Het protocol begint met de beleidsuitgangspunten van de veilige school. Deze uitgangspunten vormen de leidraad voor het protocol.

Het protocol is opgesteld ten aanzien van de volgende gedragingen:

1. Pesten
2. Fysieke agressie en intimidatie
3. Verbale agressie en intimidatie
4. Vernieling
5. Wapenbezit
6. Diefstal
7. Vuurwerkbezit
8. Seksuele intimidatie
9. Schoolverzuim

Op het protocol volgt een toelichting waarin een algemene handelwijze van de school wordt gegeven wanneer zij met grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van bovenstaande gedragingen van leerlingen en/of ouders/verzorgers (voortaan ouders te noemen) te maken krijgen.

Het protocol is geschreven met als basis het gedrag van leerlingen, maar in voorkomende gevallen gelden de regels ook voor overtredingen van ouders.

1.1.2 Beleidsuitgangspunten: De veilige school

Inleiding

Het algemeen uitgangspunt is: "De school creëert een plaats waar alle leerlingen, personeel en ouders zich thuis en veilig voelen en waar alle betrokkenen respectvol met elkaar omgaan. De begrippen 'rust', 'respect' en 'vertrouwen' zijn belangrijk".

Wat verstaan we onder een veilige school?

a. voor leerlingen:

- in en rond de school je prettig en veilig kunnen voelen
- niet pesten of gepest worden; jezelf mogen en kunnen zijn
- de lessen kunnen volgen zonder dat je wordt lastiggevallen
- geweld en (seksuele) intimidatie zijn uit den boze
- bij iemand terecht kunnen als er problemen zijn
- ze worden serieus genomen door personeelsleden en overige medewerkers
- duidelijke afspraken

b. voor ouders:

- hun kinderen gaan graag naar school
 - er bestaan geen bedreigingen
 - ze vinden een open oor bij problemen
 - signalen worden opgepakt en problemen aangepakt
 - duidelijke afspraken
- c. voor personeel en andere medewerkers:
- ze worden met respect bejegend door leerlingen, ouders, collega's, etc.
 - problemen worden aangepakt
 - ze kunnen ergens terecht met signalen
 - het is duidelijk wat er gebeurt bij calamiteiten
 - duidelijke afspraken
- d. voor de omgeving/de buurt:
- geen last van leerlingen die rond de school hangen
 - geen vandalisme, vervuiling of diefstal
 - leerlingen worden aangesproken op het gedrag
 - een aanspreekpunt voor suggestie of eventuele klachten
 - signalen worden opgepakt en problemen aangepakt

Preventie gericht op gedrag

a. Waarden en normen

- respect voor elkaar
- respect voor de omgeving
- respect voor je zelf

In de schoolregels zijn deze uitgangspunten terug te vinden.

b. Schoolregels

- iedereen die regelmatig contact heeft met de school kent deze regels en houdt zich er aan
- schoolregels gelden vanaf dag één en worden besproken door de leerkracht en komen vervolgens regelmatig terug
- de ouders zijn op de hoogte van de regels (schoolgids)
- de (groeps-) leerkracht vormt de plek waar leerlingen altijd terecht kunnen.
- de school zorgt voor voldoende toezicht

c. Pesten signaleren en voorkomen

- signalen met betrekking tot pesten worden doorgegeven aan de groepsleerkracht, die vervolgens de situatie beoordeelt, zelf aanpakt of doorgeeft aan de directie
- op elke school wordt specifiek aandacht besteed aan het thema pesten

Wat te doen bij overtredingen

a. Protocol 'De veilige school'

1. Dit protocol vormt de leidraad van handelen rondom veiligheid
2. Dit protocol vormt een handboek bij calamiteiten
3. De veilige school staat op de agenda van de teams met als doel dat het protocol en, in grote lijnen de inhoud ervan, bekend is bij het personeel en alle andere medewerkers. Doel: het personeel en alle andere medewerkers weten hoe te handelen i.h.k.v. de veilige school
4. De medezeggenschapsraad, de ouderraad en de ouders worden ingelicht over doelstelling en handelen m.b.t. de veilige school.
5. Er wordt aandacht besteed aan de veilige school in de schoolgids

b. Klachtenprocedure

De klachtenprocedure van de Dr. Schaepmanstichting wordt gehanteerd. (zie Klachtenregeling)

Implementatie

Met het doel dat iedereen op de hoogte is, begrijpt wat de uitgangspunten zijn en weet hoe te handelen wordt dit protocol op de verschillende scholen uitgebreid besproken. De veilige school staat jaarlijks op de agenda van de teamvergaderingen. Thema daarbij is het op één lijn komen van onze normen (hoe zijn onze manieren) en waarden (respect). Wat is grensoverschrijdend gedrag, wat accepteren we wel en wat niet. Hoe interpreteren we afspraken en hoe zorgen we er voor dat we ons aan afspraken (blijven) houden? Hoe beoordelen we situaties?

Alle leerkrachten/medewerkers worden in de gelegenheid gesteld een training te volgen: 'voorkomen van en omgaan met agressie'.

Binnen het netwerk 'contactpersonen' wordt jaarlijks ook aandacht besteed aan de veilige school.

De scholen van de Dr. Schaepmanstichting hanteren de kwaliteitsmeter van Beekveld en Terpstra, waarbinnen de veilige school een onderdeel is

1.1.3 Stappenplan School

Om een inschatting van de situatie te maken, dienen de volgende vragen gesteld te worden:

- Wat is er gebeurd; wie is er bij betrokken; wanneer is het gebeurd?
- Is dit gedrag bij deze persoon vaker voorgekomen?
- Wat is de ernst van het grensoverschrijdend gedrag?
- Handelt de school de situatie zelfstandig af?
- Dient het BMT/de vertrouwenspersoon ingelicht te worden?
- Dient de politie op de hoogte te worden gesteld of om advies worden gevraagd?

Uitwerking stappenplan

Afhankelijk van de situatie wordt door de school een keus gemaakt welke stap gezet wordt. Men kan overgaan tot een preventieve ronde en een sanctionerende ronde. Voor beide rondes geldt dat, indien het om gedragingen gaat die ook door de wet om een reactie van politie/justitie vragen, de politie in kennis wordt gesteld. Een situatie kan namelijk dermate ernstig zijn dat het bestuur direct overgaat tot de sanctionerende ronde.

- Preventieve ronde
 - Gesprek leerling – leerkracht/directie.
In de preventieve, oftewel ongesanctioneerde, ronde zal getracht worden de leerling door middel van gesprekken te bewegen om zijn/haar gedrag te verbeteren, waarbij aandacht zal worden geschonken aan eventuele individuele problemen van de leerling die mogelijk verband houden met zijn/haar ongewenst gedrag. Zo nodig wordt de leerling/ouder(s), indien van toepassing, verwezen naar een hulpverleningsinstantie. Eventueel wordt de politie op de hoogte gesteld of om advies gevraagd. Indien uit het protocol blijkt dat het om een gedraging gaat waarbij de wet wordt overtreden, wordt de politie altijd in kennis gesteld door of namens de directeur. Het inschakelen van de politie geschiedt pas nadat de ouders van de leerling zijn geïnformeerd. Wanneer er sprake is van een slachtoffer, worden ook de ouders van het slachtoffer op de hoogte gesteld. Indien de gedraging of de omstandigheden vereisen dat direct politieoptreden noodzakelijk is, worden de ouders ten spoedigste achteraf op de hoogte gebracht.
 - Gesprek school, ouders en leerling.
Bij herhaling van het gedrag zal een gesprek plaatsvinden tussen school, leerling en ouders. Vanaf dit moment worden aantekeningen in het dossier gemaakt van de betreffende leerling. (leerling-dossier)
 - Vervolggesprek school met leerling en ouders.
Dit gesprek wordt gevoerd door de schoolleiding eventueel in aanwezigheid van betrokkenen. Afhankelijk van de problematiek wordt de wijkagent op de hoogte gesteld.
- Sanctionerende ronde
Een sanctionerende ronde waarbij tegenover de ongewenste/verboden gedraging van de leerling door de school een sanctie wordt gezet. Tevens zal ook in deze ronde aandacht zijn voor eventuele individuele problemen van de leerling die mogelijk verband houden met zijn/haar ongewenst gedrag. Zo nodig wordt de leerling, indien van toepassing, verwezen naar een hulpverleningsinstantie. Eventueel wordt de wijkagent op de hoogte gesteld of om advies gevraagd. Indien uit het protocol blijkt dat het om een gedraging gaat die tevens door wet gesanctioneerd dient te worden wordt de politie in kennis gesteld.
 - Bedenktijd.
In deze fase kan de leerling gedurende een bepaalde tijd de toegang tot de *lessen* worden ontzegd (separeren uit de groep). De leerling blijft echter wel op school en werkt individueel aan schoolwerk. Deze tijd kan door de school worden benut om zich te beraden over eventuele volgende stappen.
De ouders worden terstond telefonisch en schriftelijk op de hoogte gesteld van deze maatregel. Melding in leerlingdossier.
 - Procedure schorsing en verwijdering (zie verder Verwijderingsprocedure) .

Evaluatie

Dit beleidsstuk is vastgesteld in de het MOS van 14-05-2007 en zal worden geëvalueerd in voorjaar 2009.

1. Protocol pesten

Regelgeving

Geen.

Algemene definitie

Definitie pesten:

Wanneer hetzelfde kind meerdere keren per dag/week door gedragingen van pesters negatief wordt benaderd dan is er sprake van structureel pesten.

Definitie zondebok:

Het zondebokfenomeen is vijandig gedrag tegen een onschuldig en hulpeloos slachtoffer. Daarbij is de eigenlijke bron van frustratie niet altijd aanwezig of kan om welke reden dan ook niet aangevallen worden.

Signalering

De school, de leerkracht, moet alert zijn en reageren op signalen die hij opvangt. Die signalen kunnen zijn:

- reacties van het gepeste kind (huilen, klagen, afzonderen, e.a.)
- reacties van klasgenootjes (gebeurtenissen doorgeven)
- observaties (speelplaats, klas, kleedkamer gymnastiek)
- berichten van eigen ouders (gesprekken, klachten)
- berichten van andere ouders
- verhalen, teksten en tekeningen van kinderen
- lichamelijke signalen (blauwe plekken, bedplassen; hoofdpijn, buikpijn)
- niet meer naar school willen
- niets meer over school vertellen
- geen kinderen mee naar huis nemen; nooit bij anderen worden gevraagd
- achterblijvende of verslechterende schoolresultaten
- slaapproblemen; nachtmerries
- spullen kwijt zijn en/of vaak met kapotte kleren thuiskomen
- bepaalde kleren niet meer aan willen
- thuis of op school vaak prikkelbaar, verdrietig of boos zijn
- andere

Maatregelen school

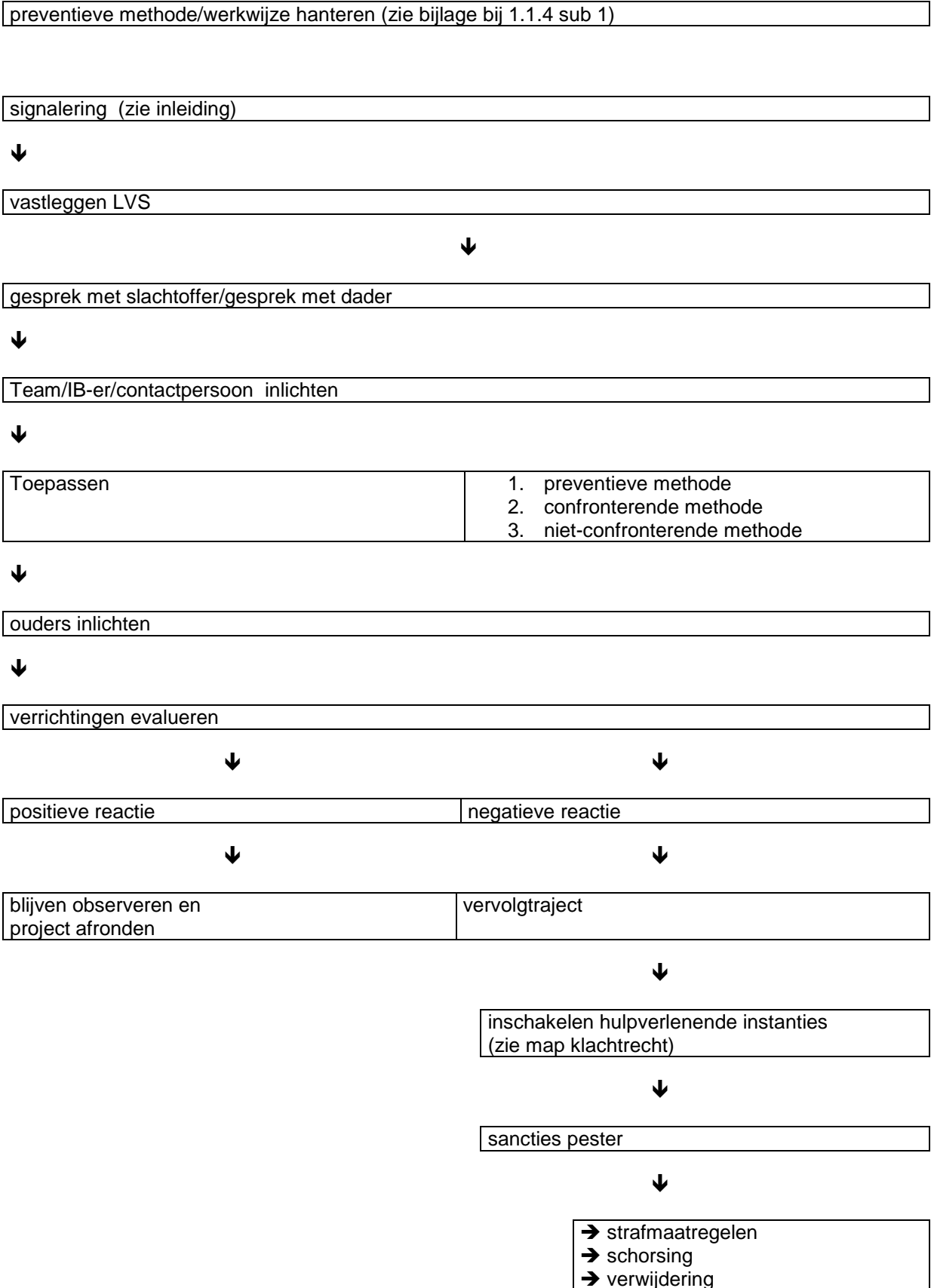
Bij het signaleren en vaststellen van een structurele vorm van pestgedrag en het zondebokfenomeen dient de school indien mogelijk direct en adequaat te reageren.

De school moet trachten het probleem direct te benoemen en naar oplossingen te zoeken. Dit is slechts mogelijk indien de betrokkenen allen leerlingen van de school zijn. (Indien betrokken pesters van elders komen, zal de school ouders moeten en instanties kunnen inlichten.)

De methoden, zoals genoemd in bijlage bij 1.1.4 sub 1, moeten worden aangewend om de problematiek binnen de groep op te lossen. Als het probleem op korte termijn moeilijk oplosbaar is binnen de school dan moet er externe hulp ingeschakeld worden. In het uiterste geval kan de pester van de school worden verwijderd.

Belangrijk is om de ernst van de situatie te bepalen. Wat is er aan de hand en wie is/zijn er bij betrokken?

Het pestprotocol in schema

2. Protocol fysieke agressie

Algemene definitie

Onder fysieke agressie wordt verstaan het uitoefenen van enig feitelijk geweld op het lichaam van een ander.

Juridische definitie

- Eenvoudige Mishandeling (art. 300 WvS)
 - Het zonder redelijk doel of overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, opzettelijk pijn of letsel veroorzaken (onder opzet valt ook het mogelijkheidsbewustzijn). Onder pijn wordt mede verstaan een min of meer hevig onaangename lichamelijke gewaarwording (bijv. overgieten met ijskoud water).
 - Aan mishandeling wordt opzettelijke benadeling van de gezondheid gelijkgesteld (bijv. opzettelijk bedorven etenswaren verstrekken).
- Zware Mishandeling (art. 302 WvS)
Idem, met voorbedachten rade (art. 303 WvS)
 - Het opzettelijk (mogelijkheidsbewustzijn), al dan niet met voorbedachten rade, toebrengen van zwaar lichamelijk letsel. De opzet is gericht op het toebrengen van zwaar letsel (bijv. botbreuken).
- Vechterij (art. 306 WvS)
 - Het opzettelijk deelnemen aan een aanval (initiatief gaat uit van partij) of vechterij (initiatief gaat uit van beide of nog meer partijen) waarin onderscheiden personen zijn gewikkeld.
- Openlijke geweldpleging (art. 141 WvS)
 - Op openlijk en met verenigde krachten geweld plegen tegen personen of goederen. Er moeten minimaal twee daders zijn die gezamenlijk (verenigd) het geweld uitoefenen. Bovendien moet het geweld openlijk, onverholen en niet heimelijk zijn, dus plaatsvinden op een plaats waar publiek aanwezig is dan wel doorgaans aanwezig is.

Toelichting

Indien het uitgeoefende geweld in geval van eenvoudige mishandeling niet bestaat uit een 'meer dan geringe lichamelijke kracht van enige betekenis', (bijv. klap met vlakke hand op rug o.i.d.) verdient het de voorkeur dat de school zelf op deze gedraging reageert.

Is er sprake van meer dan geringe lichamelijke kracht van enige betekenis (bijv. compleet in elkaar trappen van slachtoffer), letsel, structureel agressief gedrag door een dader of als er sprake is van groepsoptreden, dan zal ook de politie moeten worden gewaarschuwd.

Bedenk dat fysiek geweld veelal dient om een ander naar zijn hand te zetten (te onderwerpen) en daarmee zijn eigen positie te versterken binnen een groep. Het kan een inleiding zijn voor intimidatie (zie 'verbale agressie'). Afgezien van fysieke gevolgen (pijn/letsel) en aantasting van persoonlijke vrijheden komt een slachtoffer vrijwel zeker onder zware psychische druk te staan. Deze vorm van agressie kan dan ook NOOIT getolereerd worden.

Slachtoffers van geweld zijn vaak bang om melding te doen van dit geweld. Angst voor represailles houdt hen tegen. Isolement dreigt en uitval in het onderwijs ligt op de loer. Toch is voor strafrechtelijke aanpak meestal een aangifte nodig. Een duidelijke stellingname van de school is hier essentieel. Het slachtoffer moet zich gesteund en gesterkt voelen door de schoolleiding die een duidelijk en krachtig signaal af zal moeten geven in de richting van de dader (repressief) en omgeving (preventief). Ondersteuning bij het doen van aangifte is wenselijk, evenals het bewegen van getuigen tot het afleggen van een verklaring.

Maatregelen school

Inschatting van de situatie en daarmee keuze bepalen wel of niet politie in te schakelen.

- Primair, indien er sprake is van een situatie die de school zelf afhandelt
 - Toepassen sanctiestructuur
- Secundair, indien er sprake is van een in de toelichting genoemde situatie
 - Informeren ouders van dader en slachtoffer
 - Met inachtneming van het in de toelichting gestelde en indien aan de juridische definitie wordt voldaan, wordt de politie in kennis gesteld
 - Alle relevante informatie i.v.m. feiten en personen worden aan de politie doorgegeven.
 - Het slachtoffer wordt ondersteund bij het doen van aangifte

Maatregelen politie

- Tegen de verdachte wordt proces-verbaal opgemaakt
- Informeren ouders dader en slachtoffer

- Het schoolbestuur is verplicht een melding bij de vertrouwensinspecteur te doen

3. Protocol verbale agressie

Algemene definitie

Onder verbale agressie wordt verstaan het verbaal of schriftelijk bedreigen, of via sms of e-mail, intimideren, beledigen of uitschelden van een persoon.

Juridische definitie

- Bedreiging met (art. 285 WvS)
 - openlijk geweld met verenigde krachten tegen personen of goederen
 - enig misdrijf waardoor de algemene veiligheid van personen in gevaar wordt gebracht
 - verkrachting
 - feitelijke aanranding van de eerbaarheid
 - enig misdrijf tegen het leven gericht
 - gijzeling
 - zware mishandeling
 - brandstichting
- Intimidatie door (art. 284 WvS)
 - Een ander door geweld of enig andere feitelijkheid of door bedreiging met geweld of enige andere feitelijkheid, gericht hetzij tegen die ander hetzij tegen derden, wederrechtelijk dwingen iets te doen, niet te doen of te dulden.
 - Een ander door bedreiging met smaad of smaadschrift dwingen iets te doen, niet te doen of te dulden.
- Smaad door (art. 261 WvS)
 - Opzettelijk iemands eer of goede naam aan te randen, tenlastelegging van een bepaald feit, met het kennelijk doel om daaraan ruchtbaarheid te geven (ook schriftelijk (smaadschrift) indien verspreid of openlijk tentoongesteld).
- Eenvoudige Bedreiging (art. 266 WvS)
 - Elke opzettelijke belediging die niet het karakter van smaak of smaadschrift draagt hetzij in het openbaar mondeling, bij geschrift of afbeelding aangedaan, hetzij in zijn tegenwoordigheid mondeling of door feitelijkheden, hetzij door een toegezonden of aangeboden geschrift of afbeelding aangedaan.

Toelichting

Indien verbaal geweld niet gepaard gaat met enige feitelijkheid (dus zonder middel dat de bedreiging/intimidatie kracht bij zet) en er geen sprake is van een structureel karakter, verdient het de voorkeur dat de school de gedraging zelf sanctioneert conform de ontwikkelde sanctiestructuur. Let op: verbale agressie is heel moeilijk aanwijsbaar. Daarom verdient het sterk de voorkeur dat de school dit zelf aanpakt. De wijkagent kan voor advies worden benaderd.

Bedenk dat de bedreiging/intimidatie vaak dient om een ander naar zijn hand te zetten of zijn wil op te leggen en daarmee zijn eigen positie te versterken binnen een groep. Afgezien van de aantasting van de persoonlijke vrijheden van het slachtoffer komt deze vrijwel zeker onder zware psychische druk te staan. Deze vorm van agressie kan dan ook NOOIT getolereerd worden.

Slachtoffer van verbaal geweld zijn vaak bang om melding te doen van dit geweld. Angst voor represailles houdt hen tegen. Isolement dreigt en uitval in het onderwijs ligt op de loer. Toch is het voor strafrechtelijke aanpak vaak een aangifte nodig. Een duidelijke stellingname van de school is hier essentieel. Het slachtoffer moet zich gesteund en gesterkt voelen door de schoolleiding die een duidelijk en krachtig signaal af zal moeten geven in de richting van de dader (repressief) en aan de omgeving (preventief).

Ondersteuning bij het doen van aangifte is wenselijk evenals het bewegen van getuigen tot het afleggen van een verklaring.

Maatregelen school

Inschatten van de situatie en daarmee keuze bepalen wel of niet politie in te schakelen.

- Primair, indien er sprake is van een situatie die de school zelf afhandelt
 - Toepassen sanctiestructuur
 - Eventueel de wijkagent op de hoogte stellen of om advies vragen
- Secundair, indien er sprake is van een in de toelichting genoemde situatie
 - Informeren ouders van dader en slachtoffer
 - Met inachtneming van het in de toelichting gestelde en indien aan de juridische definitie wordt voldaan, wordt de politie in kennis gesteld
 - Alle relevante informatie i.v.m. feiten en personen worden aan de politie doorgegeven

- Het slachtoffer wordt ondersteund bij het doen van aangifte

Maatregelen politie

- Tegen verdachte wordt proces-verbaal opgemaakt
- Informeren ouders dader en slachtoffer
- Informeren ouders verdachte

4. Protocol vernieling/vandalisme

Algemene definitie

Onder vernieling verstaan we het bewust stukmaken van andermans eigendom op school of op het schoolterrein. De reden hiervan kan bijvoorbeeld woede of frustratie zijn.

Onder vandalisme verstaan we het kapotmaken van eigendommen van school, leerkrachten of leerlingen, omdat men zich verveelt, of niets anders weet te bedenken.

Juridische definitie

- Vernieling (art. 350 WvS)
 - Het opzettelijk en wederrechtelijk vernielen, beschadigen, onbruikbaar maken of wegmaken van een goed dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort.
De dader moet dus de opzet (mogelijkheidsbewustzijn) hebben om genoemde vernieling te plegen en daarbij moet hij dat wederrechtelijk, dus zonder toestemming/instemming van de eigenaar, doen.
Graffiti valt onder de werking van deze definitie. Immers: het herstellen van de schade brengt zodanige inspanning en kosten met zich mee dat van beschadiging kan worden gesproken.
- Openlijke Geweldpleging (art. 141 WvS)
 - Het openlijk en met verenigde krachten geweld plegen tegen personen en goederen. Er moeten minimaal twee daders zijn die gezamenlijk (verenigd) het geweld uitoefenen. Bovendien moet het geweld openlijk, onverholen en niet heimelijk zijn, dus plaatsvinden op een plaats waar publiek aanwezig is dan wel doorgaans aanwezig is.

Toelichting

Vernieling is een uiting van het geen respect hebben voor andermans eigendommen. Vernieling kan zich richten op een specifiek slachtoffer dan wel een toevallig (anoniem) slachtoffer. Zeker als de vernieling zich richt op een specifiek (bewust gekozen) slachtoffer zal aandacht aan de achtergronden van de vernieling moeten worden besteed om herhaling of verergering van maatregelen tegen het slachtoffer te voorkomen.

Ingeval van eenvoudige vernieling, waarbij schadevergoeding of schadeherstel kan worden bereikt, verdient het de voorkeur dat de onderwijsinstelling de gedragingen zelf sanctioneert conform de ontwikkelde sanctiestructuur. Indien het gaat om een vernieling en er sprake is van herhaling of groepsdelict, of als schadevergoeding/schadeherstel niet kan worden bereikt, zal ook de politie in kennis worden gesteld.

Maatregelen school

Inschatten van de situatie en bepalen of de politie wel of niet wordt ingeschakeld (zie toelichting).

- Primair, indien er sprake is van een situatie die de school zelf afhandelt
 - Toepassen sanctiestructuur.
 - Bemiddeling in schadevergoeding of herstellen van de schade door de dader.
 - Eventueel wijkagent op de hoogte stellen of om advies vragen.
- Secundair, indien er sprake is van
 - Een vernieling met meer dan geringe schade
 - Vernieling door een groep leerlingen
 - Getoonde onwilligheid met betrekking tot schadeherstel/schadevergoeding
 - Informeren ouders van dader en slachtoffer
 - Met inachtneming van het in de toelichting gestelde en indien aan de juridische definitie wordt voldaan, wordt de politie in kennis gesteld
 - Bemiddeling in schadevergoeding door ouders dader
 - Alle relevante informatie i.v.m. feiten en personen worden aan de politie doorgegeven
 - Het slachtoffer wordt, indien nodig, ondersteund bij het doen van aangifte

Maatregelen politie

- Proces-verbaal wordt opgemaakt
- Indien aan de criteria wordt voldaan wordt naar HALT verwezen
- Informeren ouders dader en slachtoffer
- Bemiddeling in schadevergoeding tussen (ouders) dader en slachtoffer

5. Protocol wapenbezit

Algemene definitie

Het voorhanden hebben van voorwerpen die het karakter van een wapen dragen of die als wapen worden aangewend en waarvan het voorhanden hebben in verband met het volgen van onderwijs niet noodzakelijk is.

Juridische definitie

De bij Wet verboden wapens en de gedragingen die met deze wapens verboden zijn, zijn gedefinieerd in de Wet Wapens en Munitie. Hier is geen korte juridische definitie voor te geven.

Toelichting

Veel wapens vallen niet onder de werking van de Wet Wapens en Munitie omdat ze qua afmeting of model net evens iets anders zijn. Toch zijn veel van deze wapens daardoor niet minder gevaarlijk en daarmee onwenselijk. Immers, een stiletto waarvan het lemmet breder is dan 14 millimeter is net zo gevaarlijk als een (wettelijk verboden) stiletto met een lemmet dat minder dan 14 millimeter breed is. In het kader van het volgen van onderwijs is het bezit/voorhanden hebben van dergelijke wapens en voorwerpen niet alleen onnodig, maar tevens gevaarlijk en bedreigend voor het klimaat binnen een school.

De school verbiedt het dan ook om voorwerpen die het karakter van een wapen dragen (stiletto's, vlindermessen, valmessen e.d.) alsmede voorwerpen die als wapen worden gehanteerd (wanneer bijvoorbeeld een schroevendraaier wordt gebruikt om mee te dreigen).

Ingeval de school kennis heeft, dan wel een redelijk vermoeden heeft, dat een persoon een dergelijk wapen bezit of ziet dat een voorwerp als wapen wordt gehanteerd binnen het schoolgebouw of schoolterrein, zal de bezitter van het voorwerp worden bewogen tot afgifte. Vervolgens worden de wapens ter vernietiging aan de politie overgedragen. De school geeft hiervoor GEEN schadevergoeding en is NIET aansprakelijk voor schade, in welke zin dan ook, welke voortvloeit uit deze maatregel. De school verbindt deze regel en maatregel als voorwaarde tot toelating tot schoolgebouw of schoolterrein.

Indien het om wapens en gedragingen gaat die vallen onder de werking van de Wet Wapens en Munitie is politieel optreden vereist. De politie wordt in kennis gesteld. De wijkagent kan om advies worden gevraagd of het gaat om een wettelijk verboden wapen.

Maatregelen school

Inschatten van de situatie en daarmee keuze bepalen wel of niet politie in te schakelen (zie toelichting).

- Primair, indien er sprake is van een situatie die de school afhandelt
 - Toepassen sanctiestructuur
 - Ingeleverde wapens en voorwerpen afgeven aan de wijkagent
 - Eventueel wijkagent op de hoogte stellen en/of om advies vragen
- Secundair, indien er sprake is van een in de toelichting genoemde situatie
 - Indien van toepassing : Informeren ouders van dader en slachtoffer
 - Met inachtneming van het in de toelichting gestelde en indien aan de juridische definitie wordt voldaan, wordt de politie in kennis gesteld
 - Alle relevante informatie i.v.m. feiten en personen worden aan de politie doorgegeven

Maatregelen politie

- Proces-verbaal wordt opgemaakt
- Indien van toepassing: Informeren ouders verdachte

6. Protocol diefstal.

Algemene definitie

Onder diefstal verstaan we het zich toe-eigenen van andermans eigendommen met de bedoeling het te houden.

Juridische definitie

- Eenvoudige diefstal (art. 310 WvS)
 - Enig goed, dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort wegnemen met het oogmerk het wederrechtelijk toe te eigenen. Het doel van het wegnemen moet de toe-eigening zijn; om er als heer en meester over te gaan beschikken. Als het goed wordt gestolen met de bedoeling om het te verkopen blijft het diefstal. Immers er wordt dan gehandeld alsof er als heer en meester over wordt beschikt.
- Gekwalificeerde diefstal (art. 311 WvS)
 - idem 310 Sr, bij gelegenheid van brand, ontploffing
 - idem 310 Sr, gepleegd door twee of meer verenigde personen
 - idem 310 Sr, indien de dader zich de toegang tot de plaats van het misdrijf heeft verschaft of het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van braak, verbreking of inklimming, van valse sleutels, van een valse order of een vals kostuum.
- Diefstal met geweld (art. 312 WvS)
 - idem 310/311 Sr, indien voorafgegaan, vergezeld of gevolgd van geweld of bedreiging met geweld tegen personen, gepleegd met het oogmerk om de diefstal voor te bereiden of gemakkelijk te maken, of om bij betrapping op heterdaad de vlucht mogelijk te maken van zichzelf om andere deelnemers aan het misdrijf, hetzij het bezit van het gestolene te verzekeren.
- Afpersing (art. 317 WvS)
 - Met het doel zichzelf of een ander te bevoordelen, iemand door geweld of bedreiging met geweld te dwingen tot het afgeven van enig goed dat geheel of ten dele aan diegene of een derde toebehoort.
- Afdreiging (art. 318 WvS)
 - idem 317 Sr. met dien verstande dat het dreigmiddel geen geweld is maar smaad, smaadschrift of openbaring van een geheim.

Toelichting

Ingeval van een incidentele kleine diefstal waarbij geen kwalificaties als bedoeld in 311/312/317/318 Sr voorkomen, en waarbij de schadevergoeding of teruggave van het gestolen goed kan worden bereikt, verdient het de voorkeur dat de onderwijsinstelling de gedragingen zelf sanctioneert. Indien het gaat om herhaling of om een goed met meer dan geringe waarde of indien wordt voldaan aan een van de kwalificaties, genoemd in de artikelen 311/312/317/318 Sr, dan wel schadevergoeding of teruggave niet mogelijk is, dan zal de school naast de te nemen schoolmaatregelen ook de politie in kennis stellen.

Maatregelen school

Inschatten van de situatie en daarmee keuze bepalen wel of niet politie in te schakelen (zie toelichting).

- Primair, indien er sprake is van een situatie die de school zelf afhandelt
 - Toepassen sanctiestructuur.
 - Bemiddeling in teruggave of schadevergoeding gestolen goed.
- Secundair, indien er sprake is van een in de toelichting genoemde situatie
 - Informeren ouders van dader en slachtoffer.
 - Met inachtneming van het in de toelichting gestelde en indien aan de juridische definitie wordt voldaan, wordt de politie in kennis gesteld.
 - Alle relevante informatie i.v.m. feiten en personen worden aan de politie doorgegeven.
 - Het slachtoffer wordt, indien nodig, ondersteund bij het doen van aangifte.

Maatregelen politie

- Proces-verbaal wordt opgemaakt.
- Waar mogelijk zal de verdachte naar HALT worden verwezen, indien aan criteria voldaan wordt.
- Bemiddeling in teruggave of schadevergoeding gestolen goed.
- Informeren ouders dader en slachtoffer.

7. Protocol vuurwerkbezit

Algemene definitie

Het in bezit hebben van vuurwerk.

Juridische definitie

Het voorhanden hebben van vuurwerk buiten de daartoe aangewezen periode, alsook het voorhanden hebben van of handelen in verboden vuurwerk ongeacht de periode.

Toelichting

Vuurwerk hoeft op zich niet gevaarlijk te zijn, mits het gaat om goedgekeurd vuurwerk en als het voorgeschreven wijze wordt afgestoken. Bij het afsteken van vuurwerk in of nabij mensenverzamelingen (zoals op schoolplein) is echter reëel gevaar voor (ernstig) letsel aanwezig. Zeker als het afsteken ervan een spelelement wordt. Ontploffend vuurwerk veroorzaakt doorgaans onrust onder de mensen hetgeen tot irritatie of agressie kan leiden.

Daarnaast veroorzaakt ontploffend vuurwerk doorgaans een zodanige geluidsoverlast dat, als dit plaatsvindt in de nabijheid van een school, het geven en ontvangen van onderwijs ernstig belemmerd wordt.

De school verbiedt het dan ook om vuurwerk binnen de schoolgebouwen of op het terrein van de school te brengen.

Ingeval de school kennis heeft, dan wel een redelijk vermoeden heeft, dat een persoon vuurwerk binnen een schoolgebouw, of schoolterrein heeft gebracht, of voorhanden of op andere wijze onder zich heeft, zal verzocht worden dit vuurwerk in te leveren. Indien aan dit verzoek niet wordt voldaan, volgt verwijdering van het terrein. Vervolgens wordt het vuurwerk ter vernietiging aan de politie overgedragen. De school geeft hiervoor GEEN schadevergoeding en is NIET aansprakelijk voor schade, in welke zin dan ook, welke voortvloeit uit deze maatregel. De school verbindt deze regel en maatregel als voorwaarde tot toelating tot schoolgebouw of schoolterrein. Dit wordt in het schoolreglement kenbaar gemaakt. Hiermee wordt rechtmatigheid van het handelen verkregen.

Indien het gaat om verboden vuurwerk (altijd) of om meer dan een zeer geringe hoeveelheid vuurwerk dan zal de school ook de politie in kennis stellen. De wijkagent kan om advies worden gevraagd of het gaat om een wetsovertreding en of aangifte wenselijk is.

Maatregelen school

Inschatten van de situatie en daarmee keuze bepalen wel of niet politie in te schakelen (zie toelichting).

- Primair, indien er sprake is van een situatie die de school zelf afhandelt
 - Toepassen sanctiestructuur.
 - Ingeleverd vuurwerk worden afgegeven aan de wijkagent.
 - Eventueel wijkagent op de hoogte stellen en/of om advies vragen.
- Secundair, indien er sprake is van
 - verboden vuurwerk (strijkers e.d.)
 - van bezit buiten de toegestane periode, van een meer dan geringe hoeveelheid vuurwerk
 - afsteken van vuurwerk buiten de toegestane periode
 - Informeren ouders van dader en slachtoffer
 - Met inachtneming van het in de toelichting gesteld en indien aan de juridische definitie wordt voldaan, wordt de politie in kennis gesteld
 - Alle relevante informatie i.v.m. feiten en personen worden aan de politie doorgegeven

MAATREGELEN POLITIE

- Proces-verbaal wordt opgemaakt.
- Indien aan criteria wordt voldaan, wordt naar HALT verwezen.
- Informeren ouders verdachte.

8. Protocol seksuele intimidatie

Algemene definitie

Ongewenste seksueel getinte aandacht in de vorm van verbaal, fysiek of non-verbaal gedrag dat door degene die hiermee geconfronteerd wordt als onaangenaam wordt ervaren. (Dit gedrag vindt plaats binnen of in samenhang met de onderwijssituatie en kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn).

Definitie (volgens klachtenregeling seksuele intimidatie burgerlijk rijksperoneel)

Ongewenste seksuele toenadering, verzoeken om seksuele gunsten of ander verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag van seksuele aard waarbij tevens sprake is van een van de volgende punten:

- onderwerping aan dergelijk gedrag wordt hetzij expliciet gehanteerd als voorwaarde voor de tewerkstelling van een persoon;
- onderwerping aan of afwijzing van dergelijk gedrag door een persoon wordt gebruikt of medegebruikt als basis voor beslissingen die het werk van de persoon raken;
- dergelijk gedrag heeft het doel de werkprestaties van een persoon aan te tasten en/of een intimiderende, vijandige of een onaangename werkomgeving te creëren, dan wel heeft het gevolg dat de werkprestaties van een persoon worden aangetast en/of intimiderende, vijandige, onaangename werkomgeving wordt gecreëerd.

Toelichting

Scholen zijn verplicht een veilig leer- en werkklimaat te creëren voor leerlingen en personeelsleden.

Seksuele intimidatie komt op alle schooltypes voor. De seksuele intimidatie is vaak een kwestie van machtsverschil tussen leraren en leerlingen, tussen mannen en vrouwen, jongens en meisjes. Seksuele intimidatie kan zich bij verschillende partijen in de schoolsituatie voordoen.

- leerling – leerling
- personeel – leerling
- leerling – personeel
- personeel – personeel

Het ondergaan van seksuele intimidatie heeft vaak nadelige gevolgen voor betrokkene. Voor leerlingen/personeel kan dit een aanleiding zijn van school te gaan. Schoolverzuim en slechte leerprestaties kunnen het gevolg zijn. Ook kunnen zij later psychische of emotionele schade ondervinden. Seksuele intimidatie kan een heel scala van handelingen (fysiek) omvatten zoals: knuffelen, zoenen, op schoot nemen, handtastelijkheden, wegversperren, tegen aan gaan staan, moedwillig botsen. Echter, het kan ook verbaal geuit worden zoals: aanspreekvorm, seksueel getinte opmerkingen, dubbelzinnigheden, seksueel getinte grappen, schuine moppen, stoere verhalen rond seksuele prestaties, opmerkingen over uiterlijk en kleding, vragen naar seksuele ervaringen, uitnodigingen met bijbedoelingen, afspraakjes willen maken, uitnodiging tot seksueel contact, bedreigingen. Tevens kan de intimidatie ook in de vorm van non-verbaal gedrag geuit worden zoals: staren, gluren, lonken, knipogen, in kleding gluren, seksueel getinte cadeautjes. Alleen degene die last heeft van seksuele intimidatie kan een klacht indienen, al dan niet met hulp van contactpersoon in de school of via de vertrouwenspersoon, bij de klachtencommissie of het schoolbestuur .

Maatregelen school

- Elke school heeft een klachtenprocedure en dient deze procedure toe te passen.
- Er is een contactpersoon op de school/locatie. Hij/zij is eerste aanspreekpunt bij vragen of klachten.
De aanwezigheid van een contactpersoon is bekend gemaakt bij schoolpersoneel, leerlingen en ouders.
- Indien sprake van seksuele intimidatie bij leerlingen worden altijd de ouders van het slachtoffer, na overleg met de vertrouwenspersoon, en de dader (indien sprake is van een leerling) op de hoogte gesteld.
- Door de school wordt aan het schoolpersoneel, leerlingen en ouders informatie verschaft over hoe op school wordt omgegaan met seksuele intimidatie, welke mogelijkheden er zijn om een klacht in te dienen. Tevens zet de school zich in om preventieve activiteiten en maatregelen uit te voeren.
- De vertrouwensinspecteur wordt bij ernstige gevallen van seksuele intimidatie geïnformeerd en zonodig om advies gevraagd.

Maatregelen politie

- Indien door het slachtoffer officieel een klacht wordt ingediend bij de politie kan hier de procedure in gang worden gezet. Deze procedure gaat via de politie, het OM en de rechtbank.

- Bij ontucht met een aan de zorg, opleiding of waakzaamheid toevertrouwde minderjarige is geen klacht van het slachtoffer nodig.
- Het schoolbestuur moet altijd aangifte doen. Ontucht is een misdrijf.

9. Protocol schoolverzuim

Algemene definitie

Er zijn twee soorten schoolverzuim te onderscheiden:

- Absoluut schoolverzuim
Een leerplichtige leerling staat niet bij een school ingeschreven.
- Relatief schoolverzuim
Een leerplichtige leerling staat wel ingeschreven bij een school, maar deze wordt ongeoorloofd gedurende een lange of korte periode niet bezocht.

Juridische definitie (Leerplichtwet 1969)

Art. 19: controleabsoluut schoolverzuim door burgemeester en wethouders.

Burgemeester en wethouders controleren of leerlingen, die als ingezetene in de basisadministratie persoonsgegevens zijn ingeschreven en nog leerplichtig of partieel leerplichtig zijn, overeenkomstig de bepalingen van deze wet als leerling zijn ingeschreven.

Art. 21: kennisgeving relatief schoolverzuim

Indien een ingeschreven leerling van een school t.a.v. wie deze wet van toepassing is, zonder geldige reden leestijd heeft verzuimd en dit verzuim plaatsvond op drie achtereenvolgende schooldagen, dan wel het verzuim gedurende een periode van vier opeenvolgende lesweken meer dan 1/8 van het aantal leestijd bedraagt, geeft het hoofd van de school hiervan onverwijld kennis aan burgemeester en wethouders van de gemeente waar de leerling woon- of verblijfplaats heeft.

Toelichting

Relatief schoolverzuim wordt onderverdeeld in:

- Luxe verzuim
Leerplichtige leerlingen worden thuisgehouden of blijven zelf thuis uit luxe overwegingen zoals een vakantie met het gezin of een feest
- Signaal verzuim
Het schoolverzuim is een signaal dat er sprake is van dieper liggende problemen. Bijvoorbeeld problemen in de gezinssituatie, faalangst, het zich niet welbevinden op school, niet kunnen omgaan met conflictsituaties etc.

In dit verband gaat het met name om het signaalverzuim. Signaalverzuim kan leiden tot voortijdige schooluitval. Wanneer de school de afdeling leerplicht van de gemeente Hengelo op de hoogte stelt van het signaalverzuim zal de leerplichtambtenaar de ouders en de leerling wijzen op hun wettelijke verplichting onderwijs te volgen. Daarnaast is het van groot belang aandacht te besteden aan de achterliggende gronden van het verzuim en te zoeken naar een passende oplossing, indien mogelijk, samen met school, ouders en de leerling. Hoe eerder er aandacht is voor de achterliggende problemen van het schoolverzuim hoe groter de kans is dat herhaling van verzuim of zelfs uitval van de leerling te voorkomen is.

Maatregelen school

- De directie van de school informeert bij ouders waarom de leerling verzuimt.
- De directies van scholen geven aan de leerplichtambtenaar van de woon- of verblijfplaats van de leerling binnen 7 dagen kennis van de in- en afschrijvingen van leerplichtige leerlingen. Dit om absoluut schoolverzuim te kunnen controleren.
- Directies van scholen zijn verplicht om de leerplichtambtenaar van de woon- of verblijfplaats van de leerling in kennis te stellen van (vermoedelijk) ongeoorloofd schoolverzuim (art.21). Voor deze melding wordt het formulier "kennisgeving vermoedelijk ongeoorloofd schoolverzuim" gebruikt. (zie bijlage leerplicht en toelichting schoolverzuim).
- Ook herhaaldelijk kortdurend verzuim dat structureel dreigt te worden, wordt gemeld bij de leerplichtambtenaar.
- Van scholen wordt verwacht zorg en aandacht te besteden aan de leerling bij schoolverzuim.

Maatregelen leerplichtambtenaar

- De leerplichtambtenaar houdt toezicht op de naleving van de leerplichtwet om het recht op onderwijs voor iedere leerling te bewaken.
- Als blijkt dat een (partieel) leerplichtige leerling niet staat ingeschreven bij een school of indien een kennisgeving van (vermoedelijk) ongeoorloofd verzuim is ontvangen, stelt de leerplichtambtenaar na overleg met de betrokkenen van de school een onderzoek in.

- De leerplichtambtenaar hoort de voor de leerling verantwoordelijke personen en de leerling zelf en tracht hen ertoe te bewegen hun verplichtingen na te komen.
- Blijkt aan de ambtenaar dat de voor de leerling verantwoordelijke personen of de leerling zelf weigeren de leerling in te laten schrijven bij een school of zij willens en wetens geen zorg dragen voor geregeld schoolbezoek, dan zal zij aangifte doen aan de officier van justitie in de vorm van een proces-verbaal.
- In de toelichting van de herziene Leerplichtwet 1969 wordt krachtig benadrukt dat het toezicht houden het karakter zou moeten dragen van maatschappelijke zorg. De leerplichtambtenaar zal in haar onderzoek aandacht hebben voor achterliggende problematiek van het verzuim en d.m.v. advies, bemiddeling en verwijzing trachten het schoolverzuim te beëindigen.
- De gemeente draagt zorg voor continuïteit in de bemensing van de afdeling leerplichtzaken.

Bijlage bij 1.1.4 sub 1

Algemene achtergrondinformatie

Het fenomeen pesten of de zondebok is een verschijnsel van alle tijden. Het is een groeps- en maatschappelijk verschijnsel dat op velerlei gebied voorkomt. Het is veelal een groepsverschijnsel dat zich kan openbaren in gezinnen, denk aan vormen van kindermishandeling; jeugdkampen; scholen; buitenschoolse activiteiten.

Het is een (historisch) maatschappelijk verschijnsel. Denk aan jodenvervolgning; vrouwenmishandeling; ongewenste intimiteiten, e.a.

Wie worden zondebok

Iedere leerling die op enigerlei wijze de irritatie opwekt van de pesters, of algemener gesteld, afwijkt van de groepsnorm, loopt de kans zondebok te worden. Dus ieder kind dat anders doet of er anders uitziet dan de norm aangeeft is potentieel een kanshebber om de zondebok te worden. Afwijkend van de groepsnorm kan zijn vanwege: andere huidskleur; ander uiterlijk (haar, brildragend, kleding); intelligentie en motivatie; spraak; gewoonten en motoriek; bijzondere hobby (bijv. klassieke muziek mooi vinden); niet goed in sport zijn; androgyn zijn.

Ook een kind dat weerloos is, (geen vrienden, altijd afgezonderd en alleen) of een kind dat eerdere pestervaringen heeft gehad kan een gewillig slachtoffer worden. Eerdere pestervaringen kunnen ook in huiselijke kring (ongewenst kind; voldoet niet aan de verwachtingen van de ouders; kinderen die lichamelijke, geestelijk of seksueel mishandeld zijn) hun oorzaak vinden.

Naast irritatie kan ook jaloezie een oorzaak zijn dat pestgedrag oproept bij de pesters.

Conclusie: iedereen kan zondebok worden als hij afwijkt van een door de meerderheid vastgestelde norm. Meestal is het de laagste in de sociale rangorde

Oorzaak pestgedrag

De oorzaak van het kiezen en vervolgen van zondebokken ligt in een crisis of verstoord evenwicht binnen of buiten de groep leerlingen. (Voorbeelden hiervan zijn: autoritair gedrag van leerkrachten; een voortdurend gevoel van anonimiteit; onveilig gevoel binnen de groep; een niet evenwichtig samengesteld milieu; competitiegedrag in de groep; voortdurend in een mannelijke of vrouwelijke rol gedrukt worden.) De frustratie die hierdoor ontstaat kan dan worden omgezet in een vorm van agressie (pestgedrag) op een mindere in de groepsrangorde, de zondebok.

Deze frustratie hoeft niet altijd in pestgedrag te ontaarden. Ook actief of passief verzet tegen de school; schoolverzuim en spijbelgedrag; vernielzucht of andere vormen van agressief en ook crimineel gedrag kunnen hieruit voortkomen.

Voor diegenen (de pesters) die niet weten om te gaan met een crisis of een verstoord evenwicht binnen of buiten de groep en dus geen agressief, dan wel pestgedrag vertonen, kunnen er hele andere manieren zijn om hun onvrede te uiten. Dit kan variëren van vage lichamelijke klachten tot anorexia nervosa of psychosomatische klachten (of in het ergste geval suïcide).

Gevolgen pestgedrag

voor de gepeste (de zondebok):

Vaak blijft het verschijnsel van de zondebok verborgen en zal er in de groep/klas niet direct op gereageerd (kunnen) worden. De zondebok zal het niet vertellen, omdat hij denkt dat hij toch niet geloofd wordt; omdat hij bang is voor represaille maatregelen door zijn klasgenoten; uit schaamte omdat hij gepest wordt. Het niet melden aan een vertrouweling binnen de schoolsituatie of thuis kan tot ernstige schade leiden met alle gevolgen van dien:

- geen of onvoldoende gelegenheid krijgen sociale vaardigheden te oefenen
- laag gevoel van eigenwaarde hebben/krijgen
- geen zelfvertrouwen hebben
- faalangst
- zich machteloos en buitengesloten voelen; eenzaamheid
- anderen wantrouwen
- jezelf snel laten overdonderen en/of gebruiken
- altijd op je hoede moeten zijn
- geen leidersrol ambiëren
- moeilijk relaties kunnen aangaan
- zich gediensstig menen te moeten gedragen

- indirecte agressie
- opvallend laag zelfbeeld
- psychische klachten
- suicide

voor de agressor:

Ook zij zullen zwijgen over hun gedrag. Zij genieten van de macht die zij over een weerloze kunnen uitoefenen en genieten van het spel. De rest van de klas/groep doet mee (of laat het voortbestaan) uit angst zelf slachtoffer te worden. Als het gedrag van de agressor toch openbaar wordt moet de school direct actie ondernemen, daar men anders de agressor en zijn pestgedrag accepteert. En dat is niet tolerabel.

Activiteiten die een agressor uit kan voeren om zijn zondebok te terroriseren zijn:

- iemand buitensluiten, negeren of doodzwijgen
- iemand uitschelden of opmerkingen maken vanwege het anders zijn, bv. kleding, uiterlijk, gedrag
- iemand als slaaf behandelen
- iemand buiten school opwachten, slaan en schoppen
- cadeaus, snoep, geld e.d. eisen of anders bedreigen met geweld o.i.d.
- iemand achterna rijden
- iemand opsluiten in lokaal, toilet e.d.
- over iemand schrijven (briefjes doorgeven; kettingbrief maken)
- iemand opbellen, mailen, chatten, sms'en
- iemand in groepsvorm benaderen en bedreigen

Oplossingen en aanpak van de problematiek.

Assertiviteitstrainingen voor de zondebok alleen lossen niets op. De pester of agressor zoekt dan een nieuw slachtoffer uit. Ook overplaatsing van de agressor naar een andere groep lost in principe niets op. Nieuwkomers in een klas worden in het algemeen door hun medeleerlingen als antipathiek beschouwd, bezitten doorgaans een lagere status en vervullen dikwijls de rol van zondebok.

Om tot oplossingen te komen worden er de volgende methodieken onderscheiden:

De preventieve methode, de confronterende methode en de niet-confronterende methode.

1. De preventieve methode

De preventieve methode richt zich op attitudeverandering van zowel leerkrachten als leerlingen, op veranderingen binnen diverse vakgebieden en op activiteiten binnen de leerlingbegeleiding. Er wordt aandacht besteed aan vooroordelen en discriminatie van leerlingen. Hierdoor moet voorkomen worden dat er een zondebok gekozen gaat worden. Een andere preventieve maatregel is om agressie te kanaliseren door sporten en discussiëren, dit ook om schoolfrustraties tegen te gaan of om er op een creatieve manier mee om te gaan.

In de schoolregels moeten uitgangspunten geformuleerd worden waarin wordt aangegeven welke preventieve maatregelen er genomen worden om de psychische en lichamelijke veiligheid te garanderen. Jaarlijks zouden deze schoolregels met de leerlingen doorgesproken moeten worden. Een optie is om de oudere leerlingen een exemplaar van de schoolregels te verstrekken. Leerlingen laten meebeslissen over de inhoud van de schoolregels zou er toe kunnen leiden dat de regels beter nageleefd en geaccepteerd worden. Een bijkomend positief verschijnsel is dat leerlingen ervaring krijgen met besluitvorming.

Uit onderzoek naar ouderschap blijkt dat kinderen eerder volwassenen navolgen, hun waarden en normen overnemen, gevoelens van eigenwaarde ontwikkelen indien de volwassenen hen betrekken bij het nemen van beslissingen.

Ook strafmaatregelen bij het overtreden van de schoolregels zou in samenspraak met de kinderen opgesteld kunnen worden. Kinderen hebben veel beter in de gaten welke straffen werkelijk effectief werken.

De volgende preventieve maatregel is om de groep vanaf de eerste dag te begeleiden, zodat de machtsstrijd in goede banen geleid kan worden.

Verdere preventieve maatregelen kunnen zijn:

- voldoende toezicht op schoolplein e.d. plannen
- het schoolplein aantrekkelijk inrichten
- het invoeren van lesprogramma's gericht op zelfvertrouwen en weerbaarheid
- dagelijks evalueren binnen klassenverband
- het organiseren van collectieve activiteiten die de saamhorigheid en het gemeenschaps-gevoel bevorderen
- kinderen die nieuw in de groep komen speciale aandacht schenken
- kinderen met gedragsproblemen coachen
- kinderen die sociaal onhandig opereren gedragstraining geven of laten volgen

- collega's coachen in informeren, bijv. i.v.m. toezicht speelplaats

De huidige maatschappij maakt ook stressgevoelige kinderen; zij staan ook onder druk en hebben het niet altijd gemakkelijk. De kinderen geven signalen als het niet goed met hen gaat, zoals: actief of passief verzet tegen school; schoolverzuim/spijbelen; vernielzucht; agressief gedrag; crimineel gedrag. Maar ook faalangst of concentratiestoornissen en het uitkiezen van een klasgenoot tot zondebok.

De school heeft een belangrijke taak bij de bestrijding van het zondebokfenomeen. Ook als het actieve pestgedrag buiten het gezichtsveld van de school plaatsvindt heeft de school ongevraagd de opdracht iets met de signalen te doen. Het referentiekader van de school houdt niet op bij de schoolpoort.

De volgende opdrachten kunnen worden gebruikt bij het uitvoeren van één de oplossingsmethoden:

Lessencyclus (Bijv. Hellig Hart, Bomja)

Tekenopdrachten

Stelopdrachten

Groepsgesprekken

Rollenspel

Spelactiviteiten

2. Confronterende methode

Bij deze methode worden de kinderen geconfronteerd met hun gedrag. De leerkracht kan hierin stelling nemen en aangeven dat dergelijk gedrag hem ook kwetst. De confronterende methode is een soort lessencyclus waarin de problematiek van pestgedrag en de zondebok met al haar facetten besproken wordt. Onderwerpen die zeker besproken moeten worden zijn;

- wat gebeurt er eigenlijk; wat is er aan de hand?
- hoe voelt de zondebok zich (emotionaliteit verwoorden/tekenen)?
- wat zijn de oplossingsmethoden?

3. De niet-confronterende methode.

Wanneer een leerkracht vermoedt dat er sprake is van het zondebokfenomeen heeft de confronterende methode weinig zin. Vanuit de groep zal er voornamelijk ontkenning plaatsvinden. Bij de niet-confronterende methode gaat men uit van een algemeen probleem om van daaruit te komen tot het zondebokprobleem. Vanuit een thema wordt de aandacht verlegd naar de eigenlijke problematiek, de gebeurtenis in de groep. De leerkracht heeft hierin een duidelijke sturende rol. aandachtspunten tijdens de lessen zijn:

- gevoelens pester en zondebok
- oplossingen
- rechtvaardigheid gedrag pester

Zie voor meer informatie:

B. van der Meer, *De zondebok in de klas*, Berkhout BV, Nijmegen
(ISBN 90 6310 009 4)

Maatregelen op school-, groeps- en individueel niveau

Activiteiten om pestproblemen tegen te gaan, kunnen op drie niveaus plaatsvinden: schoolniveau, groepsniveau en individueel niveau.

➤ Activiteiten op schoolniveau:

- onderzoek instellen
- projectgroep van leerkrachten samenstellen
- plan van aanpak maken
- werkgroep ouders
- ouderbijeenkomst plannen

Werkwijze:

Middels een eenvoudige vragenlijst kan worden vastgesteld of de situatie verontrustend is en er direct schoolbreed actie ondernomen moet worden. Een projectgroep van leerkrachten kan de resultaten van de vragenlijst vergelijken. Als de situatie inderdaad verontrustend is kan naar mogelijke oorzaken worden gezocht en op basis daarvan kan er een plan van aanpak gemaakt worden. Zo'n plan van aanpak kan uit de volgende onderdelen bestaan:

- Maatregelen gericht op het aanscherpen en/of strikt handhaven van de reeds bestaande omgangsregels op school. In iedere groep hangt een lijst waarop omgangsregels staan vermeld. Er wordt afgesproken dat een ieder zich aan de regels houdt en dat men elkaar er op aan spreekt.
- Het organiseren van een anti-pest-week (themagesprekken; dagtrofee voor het meest sociale gedrag; rollenspellen; voorlezen over het thema) met vervolgafspraken de weken daarna (zie preventieve methode).

- Het instellen van een werkgroep met ouders met wie een ouderbijeenkomst over pesten op school wordt voorbereid.
- Jaarlijks uitvoeren van een onderzoekje (bijv. sociogram of enquête) waarmee pesters en (potentiële) zondebokken kunnen worden opgespoord.
- Afspraken over het uitwisselen van gegevens leerkrachten over groepsdynamische aspecten.

➤ **Activiteiten op groepsniveau**

Als pesten in hoofdzaak binnen een groep plaatsvindt, kunnen onder meer de volgende maatregelen effect sorteren:

- elk signaal dat op pesten kan duiden serieus nemen en aandacht geven
- kinderen straffen die zich aan pesten schuldig maken of die dat laten gebeuren (passieve pestkoppen)
- kinderen belonen die zich tegen pestkoppen te weer stellen
- de positie van zondebokken versterken door hen meer aandacht in de klas te geven: extra beurten, taken en verantwoordelijkheden.
- het invoeren van een klassenberaad om voorstellen te bespreken en daarvoor alternatieven te bedenken.
- het doen van huisbezoek aan ouders/verzorgers van pesters en zondebokken om hen deelgenoot te maken van de situatie en te overleggen wat er aan te doen is; soms is het mogelijk om ouders van beide partijen bij elkaar te brengen
- het uitvoeren van een project waarin eerst in algemene zin wordt ingegaan op ruzie, conflicten en intimidatie in de samenleving; daarna geleidelijk de klassensituatie centraal stellen (niet confronterende methode)
- in het geval er extreem veel gepest wordt, kan er een ouderavond over pesten worden georganiseerd, waarin:
 - o de leerkracht feitelijk maar anoniem de situatie beschrijft aan de hand van concrete voorvallen
 - o de intern begeleider of extern deskundige (RIAGG; Onderwijsadviesdienst) de ouders informeert over vormen, oorzaken en gevolgen van pesten
 - o alle aanwezigen met elkaar overleggen hoe ouders en leerkracht gezamenlijk het pesten zouden kunnen tegen gaan
 - o afspraken gemaakt worden over de te volgen strategie en aanpak, zowel thuis als op school en over de wijze waarop ouders verder op de hoogte gehouden zullen worden.

➤ **Activiteiten op individueel niveau**

Soms is het voldoende om op individueel niveau maatregelen te nemen:

- het voeren van enkele gesprekken met de pester en zondebok
- iedere betrokken partij laten opschrijven wat er gebeurde en dat van commentaar voorzien
- het inschakelen van "neutrale" kinderen die door hun status in de groep invloed op de pester kunnen uitoefenen of die de zondebok kunnen beschermen
- het voeren van overleg met de betrokken ouders/verzorgers

Vragenlijst om de ernst van de situatie vast te stellen

Om zicht te krijgen in het pestprobleem is het mogelijk een eenvoudige test af te nemen. Op die manier ontstaat een beeld wie mogelijk zondebokken en wie de pesters zijn.

a. Hoe vaak hebben kinderen jou dit jaar gepest?

1. Ik ben dit jaar niet gepest.
2. Ik ben dit jaar maar één keer gepest.
3. Ik word elke week wel een keer gepest.
4. Ik word bijna elke dag wel gepest.

b. Hoe vaak heb je zelf meegedaan aan pesten van andere kinderen op school?

1. Ik heb dit jaar niemand gepest.
2. Ik heb dit jaar maar een paar keer gepest.
3. Ik pest elke week wel een keer.
4. Ik pest bijna iedere dag wel een kind.

Alle antwoorden zullen niet honderd procent betrouwbaar zijn. Kinderen die aangeven dat ze wel eens worden gepest of zelf wel eens pesten, zullen de ernst van de situatie afzwakken. Daarnaast zijn de antwoorden afhankelijk van het feit of kinderen zich veilig voelen op school.

De uitslag van deze test zegt niets over de ernst van de situatie; het geeft alleen aan of er gepest wordt. Aanvullende gesprekjes met betrokken kinderen leveren meer informatie op.

Een andere manier om de status of positie van een kind na te gaan is door het maken van een sociogram. Kinderen die niet of nauwelijks worden benoemd kunnen (potentiële) zondebokken zijn.